

Byrådets beslutning om
udmøntning af det politiske
udspil.

”Udfordring er til alle og Uddannelse for flere”

Vedtaget af Byrådet i Viborg
Kommune den 30-08-2017

Indhold

Indledning.....	3
Udmøntning af de 25 mio. kr.	3
Baggrund	6
1. Kvalitet i Dagtilbud	7
Viden.....	7
Hvad har vi?	7
TOPI (Tidlig Opsporing og Indsats)	7
Barnet i Centrum	7
Læreplanstemaer.....	7
Mere pædagogisk personale	8
Hvad skal vi have?	8
Byrådets beslutning.....	9
Implementering.....	10
2. Styrkede overgange fra dagtilbud til skole.....	11
Viden.....	11
Hvad har vi?	11
Hvad skal vi have?	11
Byrådets beslutning.....	12
Implementering.....	12
3. Styrket indskoling	13
Viden.....	13
Hvad har vi?	13
Kompetenceudvikling	14
Styrket samarbejde mellem lærere og pædagoger.....	14
Børn lærer børn	14
Hvad skal vi have?	14
Byrådets beslutning.....	15
Implementering og opfølgning.....	15
4. Styrket udskoling	16
Viden.....	16
Overgang til ungdomsuddannelser	16
Linjer og hold i udskoling.....	16

Hvad har vi?	17
Forpligtende samarbejder	17
Uddannelsesnetværket	17
Konkrete initiativer	17
Hvad skal vi have?	18
Byrådets beslutning	19
Implementering og opfølgning	20
5. Åben Skole	20
Viden.....	20
Hvad har vi?	21
Hvad skal vi have?	21
Byrådets beslutning.....	22
Implementering og opfølgning	22
6. Ledelse.....	22
Viden.....	22
Hvad har vi?	23
Hvad skal vi have?	23
Byrådets beslutning.....	24
Implementering	24
7. Specialområdet.....	25
Viden.....	25
Den lovgivningsmæssige kontekst.....	25
Interne analyser.....	25
Inklusionseftersynets kortlægning og anbefalinger	26
Hvad har vi?	26
Hvad skal vi have?	27
Byrådets beslutning.....	28
Implementering	29

Indledning

Dette katalog over initiativer til udmøntning af det politiske udspil *Udfordringer til alle og uddannelse for flere*, blev vedtaget i Byrådet den 30-08-2017. Det politiske udspil, er udarbejdet af partierne Socialistisk Folkeparti, Socialdemokraterne, Venstre og Dansk Folkeparti og i februar 2017 vedtaget i Byrådet.

Kataloget rummer de initiativer, som Byrådet har besluttet, at arbejde videre med i forbindelse med udmøntningen af udspillet *Udfordringer til alle og uddannelse for flere*. Initiativerne i kataloget skal over de næste år omsættes til konkret praksis, understøttet af de 25 mio. kr. som Byrådet har vedtaget årligt afsætte til formålet.

Beslutningerne om udmøntning af det politiske udspil, lægger i høj grad vægt på, at sætte kraft bag mange af de initiativer, der i forvejen er fokus på, både politisk og pædagogisk, men som nu kan udvides og bygges oven på gennem udmøntningen af de midler, der følger med *Udfordringer til alle og uddannelse for flere*. Samtidig er det besluttet at sætte enkelte nye initiativer i søen, der understøtter intentionerne i udspillet.

Som en del af opfølgningen på udmøntningen af udspillet foreslår det nuværende Børne- og Ungdomsudvalg at der følges op gennem dialogmøder lokalt på institutioner og skoler. Der afholdes i dag årligt tre fælles dialogmøder. Det foreslås, at det ene af disse dialogmøder konverteres til opfølgingsmøder med de decentrale bestyrelser. Udvalgets besøgsrunder på institutioner og skoler omlægges også således, at tiden i stedet anvendes til dialogmødet med den enkelte institutions/skoles bestyrelse. Den endelige beslutning skal foretages af det nye udvalg primo 2018.

Udmøntning af de 25 mio. kr.

Område	Indhold	Økonomi <i>Udfordringer til alle og uddannelse til flere - 25 mio. kr. årligt</i>			
		2018	2019	2020	2021
Øget personale	Midlerne til øget kvalitet i dagtilbud målrettes børnehaverne, og den øgede tildeling bliver øremærket til mere pædagogisk personale i børnehaverne, med henblik på: <ul style="list-style-type: none"> • Et styrket arbejde med indsatsdelen i TOPI (indsats forstås her som indsats i institutionerne; ikke indsats fra PPL). • Styrkede overgange fra dagtilbud til skole. Herunder indførelsen af en overgangspædagogordning i alle skoledistrikter. Beløbet fordeles efter børnetal pt. svarende til ca. 2.300 kr./barn excl. forældrebetaling.	7,4	7,4	7,4	7,4
	Der afsættes midler til en fleksibel 2-personersordning/holddannelse i indskolingen . Ressourcen anvendes til:	5,0	5,0	5,0	5,0

	<ul style="list-style-type: none"> • Styrkelse af de indsatser, der fagligt og tværfagligt defineres gennem arbejdet med TOPI og den tværfaglige model, for elever med brug for en særlig indsats fagligt eller socialt og med henblik på videreudvikling af inkluderende praksis. Dette sker i et samarbejde mellem lærere og pædagoger og med inddragelse af de ressourcer og den ekspertise, som PPL og øvrige afdelinger i Familie og Rådgivning repræsenterer. • Øget fokus på anvendelse af holddeling, aldersintegreret undervisning og specialpædagogisk bistand i almenklassen, som led i arbejdet med differentiering af undervisningen, så den tilpasses børnenes behov. <p>Beløbet fordeles efter elevtal pt. svarende til ca. 1.250 kr./elev</p>				
	<p>Der afsættes midler til en fleksibel 2-personersordning/holddannelse på melletrin. Ressourcen anvendes til:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Styrkelse af de indsatser, der fagligt og tværfagligt defineres gennem arbejdet med TOPI og den tværfaglige model, for elever med brug for en særlig indsats fagligt eller socialt og med henblik på videreudvikling af inkluderende praksis. Dette sker i et samarbejde mellem lærere og pædagoger og med inddragelse af de ressourcer og den ekspertise, som PPL og øvrige afdelinger i Familie og Rådgivning repræsenterer. • Øget fokus på anvendelse af holddeling og specialpædagogisk bistand i almenklassen, som led i arbejdet med differentiering af undervisningen, så den tilpasses børnenes behov. <p>Beløbet fordeles efter elevtal pt. svarende til ca. 1.200 kr./elev</p>	3,6	3,6	3,6	3,6
	<p>Der afsættes midler til en fleksibel 2-personersordning/holddannelse i udskolingen. Ressourcen anvendes til:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Styrkelse af de indsatser, der fagligt og tværfagligt defineres gennem arbejdet med TOPI og den tværfaglige model, for elever med brug for en særlig indsats fagligt eller socialt og med henblik på videreudvikling af inkluderende praksis. Dette sker i et samarbejde mellem lærere og pædagoger og med inddragelse af de ressourcer og den ekspertise, som PPL og øvrige afdelinger i Familie og Rådgivning repræsenterer. 	5,0	5,0	5,0	5,0

	<ul style="list-style-type: none"> Øget fokus på anvendelse af holddeling og specialpædagogisk bistand i almenklassen, som led i arbejdet med differentiering af undervisningen, så den tilpasses børnenes behov. Mentorordninger på alle skoler, der arbejder i overgangen mellem folkeskole og ungdomsuddannelse (maj til oktober) både på egen skole og i samarbejde med ungdomsuddannelserne med håndholdte indsatser for frafaldtruede unge. Ordningen etableres i samarbejde med Uddannelsesnetværket. <p>Beløbet fordeles efter elevtal pt. svarende til ca. 1.700 kr./elev</p>				
Kompetenc eudvikling	<p>Der skal skabes rum til, at det pædagogiske personale, med understøttelse fra PPL og Familieafdelingen, kan få direkte sparring og supervision med henblik på iværksættelse af konkrete initiativer, der understøtter differentieret undervisning med henblik på øget inkluderende praksis.</p> <p>Beløbet afsættes i en central pulje, der indgår i en samlet kompetenceudviklingsplan for Børn & Unge</p>	1,5	2,0	2,0	2,0
Udvikling	<p>Udvikling af samarbejde med ungdomsuddannelser bl.a. EUD 8 og EUD 9</p> <p>Beløbet afsættes i en central pulje</p>	0,5			
	<p>Udvikling af materialer, der stilles til rådighed for alle skoler i kommunen via KLC. Midlerne bruges på at frikøbe lærere og pædagoger til at producere viden og indhold/undervisningsforløb i forhold til samarbejdet med kulturinstitutioner, foreninger og virksomheder</p> <p>Beløbet afsættes i en central pulje</p>	0,5			
Forløb	<p>Iværksættelse af overgangsforløb fra specialtilbud til distriktsskole, hvor personale fra henholdsvis almen klasse og specialtilbuddet følger barnet fra specialtilbud til almenklasse.</p> <p>Beløbet udmøntes efter aftale i forbindelse med visitation. KLC ambassadører på skolerne i forbindelse med PLC</p>	0,2	0,2	0,2	0,2
	<p>Beløbet fordeles efter elevtal pt. svarende til 20 kr. elev</p>				
Transport	<p>Transport i forbindelse med åben skole, samarbejde med erhvervsliv og ungdomsuddannelser og i forbindelse med andet samarbejde i overbygningen/10. klasse.</p> <p>Beløbet indgår i samlet pulje, som i alt herefter udgør 1,2 mio. kr. til transport til kultur, åben skole og samarbejde med foreninger og erhverv</p>	0,5	0,5	0,5	0,5
Andre	<p>Der afsættes midler til betaling af taxameter og øvrige udgifter til etablering af op til to klasser i forbindelse med EUD8 og EUD9.</p> <p>Der forventes oprettet et hold i 8. årgang i 2018 og derefter udbygning til et hold i 8. årg. og et hold i 9. årgang.</p>	0,5	1,0	1,0	1,0

	Beløbet udmøntes i en takst.				
	Der etableres en praktikpladskoordinerende funktion i såvel UU som lokalt på skolerne.	0,1	0,1	0,1	0,1
	Beløbet udmøntes efter aftale mellem funktionen i UU og funktionen lokalt på skolerne forankret i PLC (det pædagogiske læringscenter)				
I alt		25,0	25,0	25,0	25,0

Baggrund

Den endelige beslutning om udmøntning af udspillet om *Udfordringer til alle og uddannelse for flere* er baseret på en proces, hvor det politiske udspil indledningsvis er blevet udfoldet på to temamøder med Børne- og Ungdomsudvalget. I denne proces blev følgende syv temaer peget ud.

1. Kvalitet i Dagtilbud
2. Styrkede overgange fra dagtilbud til skole
3. Styrket indskoling
4. Styrket udskoling
5. Åben skole
6. Ledelse
7. Specialområdet

Et tema omkring Administration har også været i spil i forbindelse med *Udfordringer til alle og uddannelse for flere*, men dette tema er i processen blevet udskilt og blev behandlet på udvalgsmødet d. 20. juni 2017.

De syv temaer er efterfølgende blevet beskrevet, kommenteret og kvalificeret både i større og mindre arbejdsgruppemøder bestående af centrale og decentrale ledere/medarbejdere, i MED-system og bestyrelser. Udvalget drøftede denne kvalificering sit møde d. 8. august 2017 og prioriterede i de forslåede initiativer.

Dette katalog over initiativer til udmøntning af udspillet udspringer af henholdsvis kvalificeringsprocessen, udvalgets prioriteringer samt viden om områderne, som *Udfordringer til alle og uddannelse for flere* ønsker at understøtte.

1. Kvalitet i Dagtilbud

Viden

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) udgav i 2016 en rapport om kvalitet i Dagtilbud. EVA har lavet et review af forskningen om kvalitet i dagtilbud.

EVA's rapport arbejder med tre typer kvalitet; Strukturel kvalitet, proceskvalitet og resultatkvalitet. Førstnævnte dækker over normering, gruppestørrelse og –organisering, fysiske rammer og personalets kompetencer. Proceskvalitet handler om interaktioner mellem voksne og børn, leg og aktiviteter. Resultatkvalitet dækker over faglige, kognitive færdigheder og skoleparathed.

De tre elementer skal ikke ses som tre separate elementer, da de i høj grad hænger sammen og påvirker hinanden.

EVA's rapport kan læses her:

<https://www.eva.dk/projekter/2016/forstaelse-og-maling-af-kvalitet-i-dagtilbud>

Hvad har vi?

TOPI (Tidlig Opsporing og Indsats)

I Viborg Kommune har TOPI/Trivsel På Tværs været et fokusområde i forhold til at sikre trivsel hos børnene. Når Viborg Kommune undersøger dagtilbudstrivsel, ses der på

- Børnenes færdigheder og kompetencer i sociale sammenhænge
- Om de får tryk og omsorg fra voksne
- Om de er aktive og ligeværdige deltagere i fællesskabet
- Om de har en positiv selvfølelse

VIDA

En række børnehuse har over længere tid deltaget i VIDA – Vidensbaseret indsats over for udsatte børn i dagtilbud. Det har resulteret i organisatorisk læring, der indebærer, at alle medarbejdere i børnehuse er inddraget i at arbejde med en ny eksperimenterende, vidensbaseret og systematisk tilgang til pædagogisk udvikling. Alt sammen elementer, der er med til at understøtte børnenes trivsel, udvikling og læring.

Barnet i Centrum

Viborg Kommune har i de seneste år deltaget i udviklingsprojekterne Barnet i Centrum 1 og 2. Det er forløb, hvor teori bliver anvendt praksisnært med henblik på udvikle praksis på dagtilbud med afsæt i forskning. Barnet i Centrum er målrettet børn i 0-3 års alderen og personalet omkring dem.

Læreplanstemaer

I dagtilbud arbejder Viborg Kommune jf. Dagtilbudsloven med pædagogiske læreplaner. Læreplanen skal give rum for leg, læring og udvikling af børn i 0- skolealder. De pædagogiske læreplaner beskriver dagtilbuddets mål for børnenes læring indenfor flg. temaer

1. Alsidig personlig udvikling
2. Sociale kompetencer (Social udvikling)
3. Sproglig udvikling (Kommunikation og sprog)
4. Krop og bevægelse (Krop, sanser og bevægelse)
5. Natur og naturfænomener (Natur, udeliv og science)
6. Kulturelle udtryksformer og værdier (Kultur, æstetik og fællesskab)

Mere pædagogisk personale

I 2015 og 2016 har Børn & Unge forvaltningen årligt modtaget ca. 4,5 millioner kr. fra en statslig pulje til mere pædagogisk personale. Disse midler er blevet målrettet vuggestuerne i Viborg Kommune. De 4,5 millioner er blevet en permanent tildeling til området fra 2017.

Hvis EVAs analytiske skellen mellem strukturel kvalitet, proceskvalitet og resultat kvalitet appliceres på de tiltag og spor, der arbejdes med, så ses det at man i store træk kommer omkring alle tre typer kvalitet.

Trivselsundersøgelsens (TOPIs) fokus på børnenes færdigheder og kompetencer i sociale sammenhænge, tryghed og omsorg fra voksne, deltagelse i fællesskabet og selvfølelsen hører ind under proces- og resultat kvaliteten. Det samme gør arbejdet med læreplanstemaerne.

Barnet i centrum 1 og 2 har været med til at udvikle kompetencerne i hos personalet, der arbejder med børn i 0-3 årsalderen. Personalets kompetencer er et af flere ben i forhold til den strukturelle kvalitet.

Under den strukturelle kvalitet hører også normering. Puljemidlerne fra Mere pædagogisk personale i dagtilbud har været målrettet vuggestuerne og et løft i normeringen på 0-3 års området.

Det samlede billede viser således, at der har været og vil komme fokus på proces- og resultat kvalitet på hele dagtilbudsområdet, samt at der er blevet arbejdet med den strukturelle kvalitet gennem kompetenceudvikling og normering i vuggestue og dagpleje i forbindelse med Barnet i Centrum 1 og 2 samt puljemidlerne fra ”Mere pædagogisk personale i dagtilbud”.

Hvad skal vi have?

Dialog med forældrebestyrelserne og en arbejdsgruppe tegner primært to ønsker.

For det første ønsker både medarbejdere og forældre, at *Udfordringer til alle og uddannelse for flere* giver luft til at implementere allerede igangværende projekter og indsatser i bund. TOPI blev nævnt i begge fora, da erfaringerne er, at man via systematisk brug af TOPI kan flytte børn i gule og røde TOPI-positioner til en bedre trivsel. I den forbindelse har man også oplevet, at der sker et ”tilbageløb”, når man fokuserer ressourcerne på at flytte nogle børn. Så mens man hjælper nogle børn til bedre trivsel, er der andre grupper, som flytter sig i en negativ trivselsretning. Denne oplevelse bliver understøttet af TOPI – resultatrapport fra Dagtilbudsområdet i hele Viborg Kommune fra marts 2017. Her fremgår det, at andelen af børn, som har rykket sig positivt i fra den seneste måling, december 2016, er 5,8 procent, mens andelen af børn, som har flyttet TOPI-position negativ retning er 6,0 procent.

For det andet ønskes det også, at midlerne, som tilføres Dagtilbud, bliver brugt på flere hænder og højere normeringer.

Vurderingen er, at man ikke vil mærke et løft af opnormeringen, hvis midlerne bliver fordelt ud over hele dagtilbudsområdet. Børnehaverne fik ikke del i midlerne fra *Mere pædagogisk personale i dagtilbud*. Derfor anbefales det at målrette midler fra *Udfordringer til alle og uddannelse for flere* til børnehaverne i forhold til at sikre et jævnt løft af kvaliteten på hele dagtilbudsområdet i Viborg Kommune.

Dette kommenterer dagplejen på i forbindelse med kvalificeringen af materialet. Dagplejen påpeger, at dagplejeområdet også er vigtigt, når der skal udvikles på kvaliteten i Dagtilbud, og derfor skal området også have del i midlerne.

Det løft i den strukturelle kvalitet, som tilførslen fra *Udfordringer til alle og uddannelse for flere* vil give i børnehaverne, forventes at have en afsmittende positiv effekt i forhold til proces- og resultat kvaliteten. Det forventes, at den øgede strukturelle kvalitet gennem øget normering vil kunne ses i TOPI-trivselsmålingerne. Konkret forventes det, at flere børn vil bevæge sig i en positiv TOPI-retning.

Den bedre trivsel spiller også sammen med *Udfordringer til alle og uddannelse for flere*s ambition om bedre overgange, da børns trivsel i børnehaverne har en positiv sammenhæng med skolefaglighed jf. EVAs temahæfte om den gode overgang mellem skole og dagtilbud. Derudover lægger opnormeringen og fokus på kvalitet sig op ad de politiske mål som regeringens udspil *Stærke Dagtilbud* udstikker.

Hvis *Udfordringer til alle og uddannelse for flere* afsætter 7,4 millioner kr. til arbejdet med kvalitet i Dagtilbud, giver det mulighed for via forældrebetaling samlet at øge det decentrale budget med 9,3 millioner kr.

Når udgiften øges til dagtilbud, vil der samtidig være en øget udgift til private institutioner og økonomiske fripladser. Denne udgift anslås til at være ca. 1,5 mio. kr.

Det er på nuværende tidspunkt for tidligt at angive den præcise økonomi i forslaget, da vi endnu ikke kender det præcise børnetal i børnehaverne næste år. Var tildelingen sket på baggrund af børnetallene i 2017-budgettet, vil de 7,8 millioner kr. give ca. 2.575 kr. ekstra pr. børnehavebarn.

Isoleret set vil den øgede tildeling medføre en stigning i forældrebetalingen.

Byrådets beslutning

Midlerne til øget kvalitet i dagtilbud målrettes børnehaverne, og den øgede tildeling bliver øremærket til mere pædagogisk personale i børnehaverne, med henblik på:

- Et styrket arbejde med indsatsdelen i TOPI (indsats forstås her som indsats i institutionerne; ikke indsats fra PPL).
- Styrkede overgange fra dagtilbud til skole. Herunder indførelsen af en overgangspædagogordning i alle skoledistrikter.

Beløbet fordeles efter børnetal pt. svarende til ca. 2.300 kr./barn excl. forældrebetaling.

- At der en gang om året, indenfor det eksisterende budget, udarbejdes en analyse af trivselsdata med henblik på at komme bag om tallene og få et fundament til at videreudvikle kvaliteten i Dagtilbud.
- At det politiske udvalg afholder dialogmøde med ledelse og bestyrelse lokalt i institutionerne, hvor der også indgår en opfølgning på, hvor det enkelte dagtilbud er i arbejdet med indsatserne.

Implementering

Midlerne vil blive udmøntet 1. januar 2018.

Udviklingen, som forventes at være positiv i forhold til TOPI-positionering, vil kunne følges tre gange årligt i forbindelse med trivselsmålingen.

Mulighederne for at integrere trivselsundersøgelsens data med Viborg Kommunes BI-system undersøges, således udvikling og trivselsdata, kan findes på den platform.

En gang om året analyseres trivselsdata med henblik på at komme bag om tallene og få et fundament til at videreudvikle kvaliteten i Dagtilbud.

2. Styrkede overgange fra dagtilbud til skole

Viden

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) udgav i 2015 et temahæfte ([Bakspejlet](#)), som opsamler forskning og viden om, hvad der understøtter en god overgang mellem skole og dagtilbud.

Blandt hæftets centrale konklusioner er, *at for at skabe en god start på skolelivet er der brug for samarbejde mellem børnehave, skole og SFO/fritidshjem*. I forlængelse heraf konkluderes, *at fagpersonerne har svært ved at bruge hinandens viden om og erfaringer med børnene, og at de ikke altid ved nok om hinandens arbejdsområder*.

En anden væsentlig pointe fra forskningen er, at der er en positiv sammenhæng mellem børns trivsel i dagtilbud og deres forventninger til skolen. Trives børnene i børnehaven, viser en undersøgelse fra Børnerådet i 2013, at de har mere positive forventninger til skolen sammenlignet med de børn, som ikke er glade for at gå i børnehave.

Børnerådet uddyber: *Trivsel og skolefaglighed går hånd i hånd. Det er vigtigt, vi skaber trivsel for børnene. Hvis man skal skabe en god skolegang, skal man skabe en god børnehave – og en god vuggestue*.

Hvad har vi?

Der er i budget 2016-2019 afsat 7,1 millioner kr. blandt andet til arbejdet med overgange imellem dagtilbud og skoler. jfr beslutning i sag 3 Børne- og Ungdomsudvalget den 26. januar 2016. Beløbet er indarbejdet i den nye resursetildelingsmodel på skoleområdet

Der arbejdes i dag systematisk med overgangen mellem dagtilbud og skole igennem TOPI. Viborg Kommune har i samarbejde med Vejle Kommune udarbejdet dialogmaterialet *Williams overgang*, der kan bruges til planlægningen af overgangen. Derudover er der i udarbejdelsen af *Fælles grundlag for børns læring* gennemført lokale projekter mellem dagtilbud og skole om overgangen ved skolestart, herunder er der også gjort erfaringer med overgange, hvor børnehuse afleverer børn til flere skoler/skoler modtager børn fra flere børnehuse. Lokalt er der også erfaring med, at skolerne betaler for, at en kendt ressourcepædagog følger med et særligt udsat barn i skolestarten. Endelig gøres der på en skole forsøg med rullende skolestart.

På en skole har man endvidere haft succes med en ordning, hvor en overgangspædagog er tilknyttet 0. årgang. Overgangspædagogen bruger sin tid fra påske og frem til sommerferien til at besøge skolegrupperne i de fire største børnehaver i området for at blive et kendt ansigt for børnene og observere dem i vante omgivelser. Efter sommerferien indgår overgangspædagogen i 0. klasseteamet i undervisningen og hjælper børnene i gang i skolen med særligt fokus på børn med særlige behov. Ellers arbejder overgangspædagogen som pædagog i SFOen hver dag hele året tilknyttet 0. årgang, så der også er et kendt ansigt for børne i det forum. Overgangspædagogen deltager i overleveringssamtaler og deltager i forældremøder og orienterer om skoleparathed osv.

Hvad skal vi have?

Anbefalingerne fra kvalificeringen af materialet ligger i tråd med den viden [EVAs temahæfte](#) sætter fokus på, da omdrejningspunktet i anbefalingerne er, at de fagprofessionelle skal mødes i hinandens praksis og

fokuserer på en fælles metodik. Dette vil løse problematikken med mangel på tværgående viden, som EVA fremhæver i sit hæfte, som en udfordring i forhold til at sikre en god overgang mellem dagtilbud og skole.

Derfor vil det være hensigtsmæssigt, at midlerne fra *Udfordringer til alle og uddannelse for flere* bliver brugt til at skabe et samarbejdsrum, hvor lærere og pædagoger kan mødes på tværs og arbejde med de seks temaer, som blev udpeget af arbejdsgrupperne. Dette kunne ske ved at ansætte en overgangspædagog i dagtilbud, som er en gennemgående person i overgangsopgaven i samarbejde med skoler og dagtilbud.

Hvis hver skole bliver tilført 30.000 kr. x (antal kommunale + selvejende dagtilbudsinstitutioner i skoledistriktet), vil det samlet beløbe sig til estimeret 1,8 millioner kr. Beløbet, der tilføres øremærkes til ansættelse af/timer til overgangspædagoger i alle skoledistrikter, som løfter opgaven med at besøge dagtilbuddenes før-skole-grupper op til skolestart og hjælper børnene i gang i skolen frem til efterårsferien i det første skoleår.

Dette beløb skal ses i sammenhæng med de 7,1 millioner kr., som i budget 2016-2019 er afsat til arbejdet med overgange.

Byrådets beslutning

- At i alle skoledistrikter iværksættes en overgangspædagogordning
- At ordningen finansieres af de 7,4 mio. kr. til øget normering i dagtilbud + forældrebetaling.

Implementering

Udspillet bliver udmøntet 01-01-2018. Forinden udarbejdes inspiration til dagtilbud og skolen til etablering af ordningen.

Det forventes at arbejdet med de styrkede overgange iværksættes i foråret 2018, så man i forbindelse med skolestart 2018 har indfaset de ønskede initiativer.

Arbejdet med overgange vil blive fulgt i forbindelse med den opfølgning, som knytter sig til de dialogbaserede aftaler på dagtilbud og i skoler.

3. Styrket indskoling

Viden

Temaet Styrket indskoling hænger i høj grad sammen med det fokus på overgange mellem skole og dagtilbud, der også fokuseres på i udspillet. Tiltag i forhold til overgange er behandlet i foregående afsnit.

Et af folkeskolereformens centrale elementer er pædagogens mere fremtrædende rolle i skolen og et stærkt samarbejde mellem lærere og pædagoger. KL udarbejdede i 2015 et materiale til inspiration i kommunerne. Det er lavet med baggrund til dialoger mellem en række kommuner og BUPL. KL's undersøgelse af omstillingen af den nye folkeskole viser, at pædagogernes rolle i skolen er et af de områder, hvor mange kommuner føler sig udfordret og gerne vil ændre på praksis fremover. En af udfordringerne er at tydeliggøre pædagogernes kompetencer og arbejde i skolen og at udvikle samarbejdet mellem pædagoger og lærere, så de to faggrupper reelt supplerer og understøtter hinanden på måder, der fører til større læring og trivsel hos børn og unge. [Inspiration – Pædagoger i skolen](#).

EVA gennemførte i 2015-16 en undersøgelse af lærere og pædagogers samarbejde om undervisningen i folkeskolen. Undersøgelsen har sat fokus på samarbejdet mellem lærere og pædagoger med hensyn til, både hvad samarbejdet skal kunne, og hvordan man skaber et velfungerende samarbejde mellem de to faggrupper.

I undersøgelsen peges på [fem råd](#) om lærere og pædagogers samarbejde om undervisningen

1. Planlæg og evaluer undervisningen sammen
2. Giv og modtag feedback – og reflekter sammen
3. Betragt hinanden som ligeværdige
4. Ledelsen skal bakke om jeres samarbejde

Viborg Kommune deltog endvidere tilbage i 2010 i et forsøg med undervisningsassistenter i folkeskolen. Forsøgsresultaterne viste allerede dengang, at løft i kvalitet i arbejds- og læringsmiljø kun sker, hvis rollefordeling og læringsaktivitet afstemmes og planlægges i et samarbejde mellem undervisningsassistent og lærer.

Hvad har vi?

Der arbejdes med flere tiltag i forhold til styrket indskoling, hvor en del ligger i at have fokus på overgangen fra dagtilbud til skole. Det foregående afsnit om overgange skal derfor ses som et vigtigt element i den styrkede indskoling. Arbejdet med temaet har i det hele taget styrket lærer og pædagogersamarbejde som omdrejningspunkt ligesom der fokuseres på ekstra personaleressourcer i indskolingerne.

Nogle skoler prioriterer at afsætte midler til to-persons-ordninger. Flere skoler har gjort erfaring med brug af undervisningsassistenter. Derudover har otte skoler fået kompensation fra midlerne afsat i budgettet til konvertering af understøttende undervisning til to-persons-ordning. Andre skoler arbejder med aldersintegrerede klasser og benytter sig i vid udstrækning af mulighederne for holddannelse med henblik på at sikre de personaleressourcer, der kræves, alt efter den læringsramme og det læringsindhold man har med børnene.

Kompetenceudvikling

I Viborg har vi fokus på at kompetenceudvikling bygger på læring i egen og andres praksis. Den eksisterende viden og de nuværende kompetencer udvikles og udbredes i lærende fællesskaber, hvor pædagogisk personale og ledelser er nysgerrige og undersøgende i egen og andres praksis. Omdrejningspunktet i de lærende fællesskaber er børns trivsel og læring. Dette gælder både, når der arbejdes med TOPI, *Fælles grundlag for børns læring* og øvrige pædagogisk og fagfaglig videreudvikling.

Styrket samarbejde mellem lærere og pædagoger

Samarbejdet er en integreret del af praksis på kommunens skoler. Der findes forskellige modeller for samarbejdet på skolerne, men alle arbejder med reformens intentioner om pædagoger i skolen. Som det nævnes i KL's materiale har pædagogerne haft brug for kompetenceudvikling i forhold til deres ændrede rolle ind i skolen. Vi har derfor udbudt både kompetencegivende uddannelser og kortere kursusforløb for pædagoger, hvor ca. 140 pædagoger har deltaget i kompetenceudvikling. Af EVA-rapporten fremgår, at det er afgørende for styrkelsen af samarbejdet, at lærere og pædagoger har mulighed for at mødes.

Det opleves som udfordrende at skaffe ressourcer til det udviklingsrum, hvor lærere og pædagoger videreudvikler god praksis i fællesskab, som også EVA-rapporten fremhæver som afgørende for styrkelsen af samarbejdet og dermed kvaliteten i indskolingerne.

Børn lærer børn

Der er mange eksempler på forskellige makkerskabsordninger på skolerne. Læsemakkere, 0.-klassesvenner, klassepartnerskaber, musikmakkere og meget andet. Aktiviteterne understøtter både god trivsel og faglig udvikling.

Hvad skal vi have?

Der kan peges på fire indsatsområder, der ud over den tidligere nævnte overgangspædagogordning, vil kunne styrke indskolingen.

Fleksible to-persons-ordninger

Vi skal sikre, at der på alle skoler er ressourcer målrettet til to-persons-ordninger i indskolingen. Som det fremgår af det politiske udspil, skal ordningerne netop være fleksible, så de understøtter det pædagogiske og/eller fagfaglige behov, den enkelte skole vurderer vil skabe den største effekt for børnenes trivsel og læring,

Videreudvikling af arbejdet med TOPI, den tværfaglige model og *Fælles grundlag for børns læring*

Fælles grundlag for børns læring er med til at understøtte den tænkning omkring læring og udvikling, som ligger i TOPI og i samarbejdet i den tværfaglige model. Derfor er opgaven ude på skolerne at bringe grundlaget i anvendelse i daglig praksis blandt de fagprofessionelle. Denne opgave understøttes forvaltningsmæssigt gennem allerede eksisterende konsulentbistand fra sekretariatet og PPL. Vi er i gang med rigtig megen kompetenceudvikling af det pædagogiske personale i samarbejde med eksterne udbydere. *Fælles grundlag for børns læring* er tænkt ind i alle de indsatser, vi har.

Styrket samarbejde mellem lærere og pædagoger

Vi skal sikre, at skolerne har ressourcer til at sætte de fem anbefalinger fra EVA-rapporten i spil. Dette kræver, at skolerne planlægger således at lærere og pædagoger har fælles mødetid, hvor det fælles arbejde med læring og trivsel planlægges og evalueres.

Børn lærer børn

Der er mange forskellige eksempler, hvor børn lærer børn, er en integreret del af praksis. Der skal fokuseres på videndeling bl.a. via MeeBook omkring den gode praksis på området, så skolerne deler de gode og virkningsfulde erfaringer med hinanden.

Byrådets beslutning

Der afsættes midler til en fleksibel 2-personersordning/holddannelse i **indskolingen**. Ressourcen anvendes til:

- Styrkelse af de indsatser, der fagligt og tværfagligt defineres gennem arbejdet med TOPI og den tværfaglige model, for elever med brug for en særlig indsats fagligt eller socialt og med henblik på videreudvikling af inkluderende praksis. Dette sker i et samarbejde mellem lærere og pædagoger og med inddragelse af de ressourcer og den ekspertise, som PPL og øvrige afdelinger i Familie og Rådgivning repræsenterer.
- Øget fokus på anvendelse af holddeling, aldersintegreret undervisning og specialpædagogisk bistand i almenklassen, som led i arbejdet med differentiering af undervisningen, så den tilpasses børnenes behov.

Beløbet fordeles efter elevtal pt. svarende til ca. 1.250 kr./elev

Der skal desuden inden for den eksisterende ramme arbejdes på at dele de gode erfaringer, hvor børn lærer børn.

Implementering og opfølgning

Der arbejdes med flere af indsatserne med varieret kraft, og videreudviklingen af eksisterende praksis samt implementeringen af nye initiativer vil blive understøttet af de yderligere ressourcer, der tilføres fra 01-01-2018.

Forvaltningsmæssigt følges der op på indsatserne i efterårets drøftelser i forbindelse med kvalitetsrapporten og den dialogbaserede aftale. Her følges også op på såvel faglige som trivselsresultater. Overgange er endvidere et tema i årets kvalitetsrapporter, så det er et tema, der også vil blive temasat på såvel skoleledermøder som i ledelsesnetværkene.

Desuden forslås det, at det Børne- og Ungdomsudvalget laver dialogmøde med ledelse og bestyrelse lokalt på skolerne, hvor der også indgår en opfølgning på, hvor skolen er i arbejdet med indsatserne.

4. Styrket udskoling

Viden

Overgang til ungdomsuddannelser

Folkeskolen har i samarbejde med forældrene en opgave i at give eleverne kundskaber og færdigheder, der forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere. Derfor skal der løbende i skoleforløbet arbejdes med at forberede eleverne til videre uddannelse. EVA (Danmarks Evalueringsinstitut) har i 2015 lave en undersøgelse, der viser, at der skal forstærket fokus på

- At arbejde mere systematisk og fokuseret forberede til de forskellige ungdomsuddannelser, herunder særligt at styrke arbejdet med at forberede til de erhvervsrettede uddannelser
- At arbejde både med valgfag og åben skole i det forberedende arbejde
- At styrke dialogen om samt udarbejde en strategi for det forberedende arbejde med overgangen til ungdomsuddannelserne særligt de erhvervsrettede
- At styrke læreres og pædagogers kompetencer, metoder og viden til at gøre undervisningsforløb meget praksis- og anvendelsesorienterede

Det betyder, at vi i udskolingerne, dvs. 7. klasse til og med 10. klasse, har brug for et fortsat og styrket fokus på at forberede de unge til videre uddannelse både personligt og fagligt. Udskolingslærerne har i samarbejde med Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) en vigtig opgave i at understøtte de unge og deres forældre i rette valg af ungdomsuddannelse, så vi er med til at sikre, at den unge gennemfører den valgte ungdomsuddannelse. Dette kræver, at de unge har mulighed for at indhente viden om alle ungdomsuddannelser. Det er dog vigtigt, at dette arbejde ikke isoleres til at foregå i udskolingen. Åben skole og det ifølge Folkeskoleloven obligatoriske tema *uddannelse og job* er en del af hele grundskoleforløbet, men intensiveres i udskolingen.

Linjer og hold i udskolingen

Eva har i 2016 udarbejdet en rapport, der fokuserer på organiserings – linjer og holds - betydning for elevernes motivation og læring. I rapporten peger på at

- Linjerne har en positiv betydning for elevernes motivation og faglige udbytte
- De fagligt stærke elevers udbytte af undervisningen øges
- De fagligt svage elevers udbytte af undervisningen øges

Opmærksomhedspunkter

- Elevernes venner har for stor indflydelse på linjevalget
- Elevernes forældre har for stor indflydelse på linjevalget
- Der opstår en utilsigtet skæv fordeling af piger og drenge på linjerne
- De fagligt svage elever vælger den sammen linje, selv om skolens linjer ikke er tilrettelagt ud fra en intention om niveaudeling

Rapporten har fokus på forskellige aspekter i arbejdet med linjer og hold, som er vigtige omdrejningspunkter for kommuner, der ønsker at videreudvikle linjer og hold i udskolingerne. Det handler om at

- Tage udgangspunkt i elevernes interesser
- Udfordre eleverne alt efter deres forudsætninger
- Understøtte elevernes muligheder for at etablere nye relationer
- Give eleverne indflydelse på udviklingen af deres skoledag

Endvidere er regeringen kommet med et udspil som en del af løsningen på at hver 5. ung i dag ikke har gennemført en ungdomsuddannelse 7 år efter grundskolen. I 2015 var 50.000 unge mellem 15-24 år (svarende til 6-7 %) hverken i gang med eller havde fuldført en ungdomsuddannelse eller var tilknyttet arbejdsmarkedet. Indsatsen skal samles i kommunerne, så forældrene og den unge møder kommunen som én enhed. 6 forberedende indsatser samles i ét tilbud *Den forberedende grunduddannelse*.

Hvad har vi?

Forpligtende samarbejder

Alle skoler i Viborg er forpligtet til at indgå i samarbejder på tværs af skoler. Der er ikke nogen fast ramme for samarbejderne. De er i høj grad betinget af de rammer og strukturer, der er på skolerne og skal netop afspejle det, der er meningsfuldt for elever og personale i de lokale kontekster.

Uddannelsesnetværket

Grundskolerne i Viborg Kommune er en del af Uddannelsesnetværket – et initiativ inspireret af Garantiskolen i Silkeborg. Uddannelsesnetværket er et forpligtende samarbejde i Viborg Kommune omkring optag og fastholdelse af elever i uddannelse med særligt fokus på overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse. Hvis den unge undervejs i sin uddannelse er frafaldstruet eller ønsker omvalg kan eleven støttes gennem samarbejdet i Uddannelsesnetværket. Aftalen om Uddannelsesnetværket forventes indgået primo september.

Konkrete initiativer

På skolerne har vi en række initiativer, der støtter op om videreudviklingen af de anbefalinger, der gives i EVA-rapporten og de fokusområder, vi har fra *Udfordringer til alle og uddannelse for flere*.

- Alle skoler deltager på 8. klassestrin i Skills – et arrangement, der gør eleverne klogere på, hvad det vil sige at tage en erhvervsuddannelse
- Viborg Kommune deltager sammen med Mercantec og Ungdommens Uddannelsesvejledning i EU-projektet SmartSkills, der også har udbredelsen af kendskab til erhvervsuddannelserne for såvel elever som pædagogisk personale som omdrejningspunkt
- En række projekter og partnerskaber omkring skole-virksomheds-samarbejde fx
 - EUD/EUX som karrierevej
 - Sammen skaber vi fremtidens skole
 - Kloge hænder
 - I lommen på en lærling
 - Partnerskab mellem fem skoler og fem virksomheder
 - Projekt Edison
- Udvikling af Kulturelt Læringscenter-plattformen (www.klcviborg.dk) med tilbud og undervisningsmateriale, der understøtter samarbejde mellem skoler, ungdomsuddannelser, kulturinstitutioner, foreninger og virksomheder
- Skolesamarbejder omkring valgfag og talentvalgfag i samarbejde med ungdomsuddannelserne fx
 - Udskolingssamarbejder på tværs af skoler

- Valgfagssamarbejde på tværs af skoler
- Centralt udbud af valgfag og talentvalgfag fra Ungdomsskolen
- Fælles kommunal uddannelsesmesse i samarbejde med ungdomsuddannelser og UU
- Tilbud om brobygningsforløb i 8. og 9. klasse
- Mentorordning på Ungdomsskolen
- Forskellige praktiktyper
 - Klassepraktik
 - Praktik for ikke-uddannelses-parate
 - Praktik hos militær, politi, sygehus, universitet
 - §33 stk. 5-7 i Folkeskoleloven – der giver mulighed for til særligt tilrettelagte forløb, hvor erhvervmæssig beskæftigelse indgår i stedet for den almindelige undervisning

Hvad skal vi have?

Overgang til ungdomsuddannelser og særligt fokus på de unge, der er i risiko for frafald

Folkeskolerne skal i samarbejde med UU udarbejde en strategi for det forberedende arbejde med overgangen til ungdomsuddannelserne særligt de erhvervsrettede. Dette arbejde hægtes op på det obligatoriske emne i folkeskolen Uddannelse og job. Der er allerede arbejde i gang i samarbejde med [UU](#), men dette samarbejde udbygges via [KLC-Viborg](#) (Kulturelt LæringsCenter). Her er det vigtigt at understrege, at det ikke kun skal forgå i udskolingen. Arbejdet i udskolingen bygger på et fundament skabt i indskolingen og på mellemtrinnet.

Nogle unge har i arbejdet med uddannelsesvalg brug for forskellige typer af erhvervspraktikker. Koordineringen af dette ligger såvel i UU som ude på den enkelte skole. Funktionen skal indgå som en ressource i Pædagogisk Lærings Center (PLC), der samarbejder med erhvervs- og foreningsliv om målrettede erhvervspraktikker, der understøtter den unges uddannelsesvalg.

Der peges i udspillet også på mentorer som brobyggere overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelser. Ungdomsskolen har fået midler fra 0.35 %-pulje til mentorordning og har allerede gode erfaringer og resultater. Disse erfaringer kan med fordel bruges på alle skoler med udskolings elever i Viborg Kommune.

Forpligtende fællesskaber og tilbud på tværs af skoler/ungdomsuddannelser

Skolerne udbygger samarbejdet omkring valgfag, linjer og temaer, med udgangspunkt i de unges interesser og behov. Dette samarbejde fordrer, at elever, der hvor skolerne ikke ligger i cykelafstand eller mange elever kommer til skole med bus, kan transporteres mellem skolerne.

Alle skoler indgår i fællesskaber, der tager udgangspunkt i samarbejder, der er meningsfulde for lærere og elever. Samarbejderne kan være omkring valgfag og/eller linjer samt konkrete undervisningsforløb. Fx kan skoler arbejde sammen om

- at gøre brug af særlige lærer/pædagogkompetencer for at imødekomme elevinteresser
- at lave elev- og lærerudveksling
- at oprette tonede linjer på tværs af skoler
- at lave valgfagssamarbejder
- at indgå i projekter på tværs af skoler

- at indgå i projekter i samarbejde med ungdomsuddannelserne

Det forventes, at der er en progression i arbejdet i de forpligtende fællesskaber, altså at vi bygger oven på og videreudvikler samarbejderne år for år.

Øget mulighed for holddannelse

For at imødekomme EVAs anbefalinger skal skolerne have fokus på brug af holddannelse på tværs af klasser og årgange i forhold til at tage udgangspunkt i elevinteresser, elevforudsætninger og elevernes indflydelse på egen skoledag. Undervisning på fleksible hold skal være en integreret del af alle skolers organisering af undervisningen med henblik på undervisningsdifferentiering og inkluderende praksis.

Oprettelse af EUD8 og EUD9 som kommunalt udskolingstilbud

Det er både en national og en kommunal dagsorden, at vi skal have fokus på et øget optag på erhvervsuddannelserne. Et udskolingstilbud i form af en fælleskommunal erhvervslinje (EUD8 og EUD9) vil være med til at understøtte denne dagsorden. Man har gode erfaringer i Gladsaxe Kommune med en kommunal erhvervslinje, hvor de unge går på en erhvervsuddannelse to dage om ugen. Dette vil kræve midler til taxameterbetalingen til erhvervsskolerne to dage ugentligt. Der skal afsættes yderligere midler til udvikling af tilbuddet, der forventes at kunne tilbydes i skoleåret 18/19 med et hold på 8. årgang, fra skoleåret 2019/20 også på 9. årgang. Beregningerne tager udgangspunkt i denne implementering med to fulde hold fra 2019.

Byrådets beslutning

Der afsættes midler til en fleksibel 2-personersordning/holddannelse i **udskoling**. Ressourcen anvendes til:

- Styrkelse af de indsatser, der fagligt og tværfagligt defineres gennem arbejdet med TOPI og den tværfaglige model, for elever med brug for en særlig indsats fagligt eller socialt og med henblik på videreudvikling af inkluderende praksis. Dette sker i et samarbejde mellem lærere og pædagoger og med inddragelse af de ressourcer og den ekspertise, som PPL og øvrige afdelinger i Familie og Rådgivning repræsenterer.
- Øget fokus på anvendelse af holddeling og specialpædagogisk bistand i almenklassen, som led i arbejdet med differentiering af undervisningen, så den tilpasses børnenes behov.
- Mentorordninger på alle skoler, der arbejder i overgangen mellem folkeskole og ungdomsuddannelse (maj til oktober) både på egen skole og i samarbejde med ungdomsuddannelserne med håndholdte indsatser for frafaldtruede unge. Ordningen etableres i samarbejde med Uddannelsesnetværket.

Beløbet fordeles efter elevtal pt. svarende til ca. 1.700 kr./elev

- Der etableres desuden en praktikpladskoordinerende funktion i såvel UU som lokalt på skolerne. Der afsættes 100.000 kr. som udmøntes efter aftale mellem funktionen i UU og funktionen lokalt på skolerne forankret i PLC (det pædagogiske læringscenter)
- Der afsættes 500.000 kr. til transport i forbindelse med åben skole, samarbejde med erhvervsliv og ungdomsuddannelser og i forbindelse med andet samarbejde i overbygningen/10. klasse.

Beløbet indgår i samlet pulje, som i alt herefter udgør 1,2 mio. kr. til transport til kultur, åben skole og samarbejde med foreninger og erhverv

- Der afsættes op til 1,4 millioner kr. til taxameterbetaling og øvrige udgifter til etablering af op til to klasser i forbindelse med EUD8 og EUD9 (driftsudgift). Endvidere afsættes der 0,5 millioner kr. til udvikling af tilbuddet det første år. Der forventes oprette et hold i 8. årgang i 2018 og derefter udbygning til et hold i 8. årgang og et hold i 9. årgang

Beløbet udmøntes i en takst.

Implementering og opfølgning

Der arbejdes allerede med flere af indsatserne, og implementeringen vil blive understøttet af de yderligere ressourcer, der tilføres fra 01-01-2018.

Forvaltningsmæssigt følges der op på indsatserne i efterårets drøftelser i forbindelse med kvalitetsrapporten og den dialogbaserede aftale. Overgange er endvidere et tema i årets kvalitetsrapporter, så det er et tema, der også vil blive temasat på såvel skoleledermøder som i ledelsesnetværkene.

Desuden forslås det, at det politiske udvalg laver dialogmøde med ledelse og bestyrelse lokalt på skolerne, hvor der også indgår en opfølgning på, hvor skolen er i arbejdet med indsatserne.

Der skal ske en særskilt opfølgning på tilbuddet om en fælleskommunal erhvervsklasse. Her opstilles særskilte succeskriterier som en del af udviklingen af tilbuddet

5. Åben Skole

Viden

Den åbne skole skal ses som en integreret del af en længere og mere varieret skoledag. Intentionen er, at der inddrages nye læringsrum fx naturen, skolegården, lokale kulturinstitutioner, foreningstilbud og samarbejde med virksomheder. Den åbne skole skal understøtte andre måder at lære på og ad den vej være med til at sikre, at alle børn bliver så dygtige, som de kan.

Undervisningsministeriet har sammen med Deloitte i 2014 udarbejdet en status på, hvordan det går med det, der betegnes som den største nybrud i skolereformen nemlig den åbne skole. I materialet gives endvidere en række anbefalinger til samarbejde med eksterne aktører omkring den åbne skole.

Kriterier	Uddybning
Klart formål og mål	Samarbejdet har fokus på at styrke kvaliteten i undervisningen og fremme elevernes læring og trivsel. Formålet er tydeligt, og målene er målbar. Formål og mål er knyttet til faglige mål og/eller folkeskolens formål.
Værdiskabende for begge parter	Der er gensidig motivation for samarbejdet, og det tilfører værdi både for den eksterne samarbejdsaktør og for skolen. Der er åbenhed om, hvad henholdsvis skolen og samarbejdspartneren ønsker at opnå med samarbejdet.
Baseret på gensidig forventningsafstemning	Det er tydeligt mellem samarbejdspartnerne, hvad de gensidige forventninger til samarbejdets indhold er. Det er afklaret, hvad henholdsvis samarbejdsaktøren og læreren konkret skal bidrage med i samarbejdet, og hvilke roller og hvilket ansvar de har.

Forberedt i fællesskab	Samarbejdet er funderet på fælles dialog og aftale om, hvordan samarbejdet skal udmøntes. Der gennemføres fælles ideudvikling for og planlægning af den undervisning, som samarbejdet er knyttet til, så mål og aktiviteter er afstemt på forhånd.
Velorganiseret og koordineret	Samarbejdet er funderet på klare aftaler om, hvad samarbejdspartnerne skal bidrage med. Samarbejdet er koordineret og planlagt, så der er sikret god og effektiv udnyttelse af ressourcer hos begge parter. Eventuel finansiering er afklaret og aftalt, inden samarbejdet går i gang.
Har ledelsens opmærksomhed og opbakning	Ledelsen hos både samarbejdsaktøren og på skolen har fokus på samarbejdet og på at sikre en vedvarende høj kvalitet i samarbejdet. Ledelsen støtter samarbejdspartnerne i realiseringen og bistår med at løse eventuelle hindringer undervejs.
Evalueres ud fra opstillede mål	Samarbejdet evalueres ud fra mål og ønskede resultater af samarbejdsaktører, lærere og elever. Der følges op på evalueringens resultater, så samarbejdet kan videreudvikles i et fremadrettet perspektiv.

Hvad har vi?

I Viborg Kommune arbejdes der målrettet tiltag i forhold til åben skole – samarbejde med foreninger, kulturinstitutioner samt virksomheder. Samarbejdet med kulturinstitutioner er samlet og videreudviklet gennem KLC-portalen, en portal på internettet, hvor åben-skole-tilbud og -ressourcer til lærere og pædagoger samles og videreudvikles. Arbejdet omkring portalen er inden for det sidste år intensiveret, og der arbejdes på at udvide dens funktion i forhold til skole-virksomheds-samarbejde, samarbejde med UU omkring Uddannelse og Job og undervisningsforløb til at understøtte samarbejdet omkring overgangen til ungdomsuddannelserne. Dette arbejde er forankret i Sekretariatet i BU, hvor der er afsat ressourcer til at koordinere og udvikle tilbuddene i samarbejde med kulturinstitutioner, foreninger og virksomheder samt at skabe koblinger til de pædagogiske læringscentre, som vi har på alle skoler.

Foruden det fælleskommunale arbejde, der gøres i forbindelse med KLC-portalen, er der også skabt en tæt kobling til de pædagogiske læringscentre på skolerne. Det betyder, at der er ressourcepersoner på alle skoler der har fokus på de forpligtelser og muligheder, der ligger i den åbne skole. Viborg Kommunale Ungdomsskole er endvidere også en fælleskommunal medspiller i forhold til åben skole.

Viborg Kommune dækker et stort areal, og der er derfor oprettet transportpuljer, der er med til at sikre at alle elever uanset skolernes placering i kommunen i udgangspunktet har mulighed for at benytte sig af de tilbud som gives i samarbejde med kulturinstitutioner, foreninger og virksomheder.

Hvad skal vi have?

Vi er rigtig godt på vej med et stærkt fundament for at videreudvikle arbejdet omkring den åbne skole. Fælleskommunalt har vi KLC, og arbejdet med den åbne skole er forankret på alle skoler i de pædagogiske læringscentre, hvor alle skoler har KLC-ambassadører.

Samarbejdet mellem KLC, kulturinstitutioner, foreninger, virksomheder, UU og ungdomsuddannelserne formaliseres således, at der via KLC sikres tilbud til alle elever i vores skolevæsen. De pædagogiske læringscentre understøtter de lokale muligheder, der er for arbejdet med den åbne skole.

Det er vigtigt at vores åben-skole-tilbud er for alle børn og unge på kommunens skoler. Viborg Kommune dækker et stort areal, og en del af tilbuddene i åben skole kræver bustransport.

Byrådets beslutning

Det anbefales derfor

- At der afsættes 500.000 kr. i 2018 til en central pulje til videreudvikling af materiale, der stilles til rådighed for alle skoler i kommunen via KLC. Midlerne bruges på at frikøbe lærere og pædagoger til at producere viden og indhold/undervisningsforløb i forhold til samarbejdet med kulturinstitutioner, foreninger og virksomheder.
- At der afsættes 500.000 kr. i 2018 til videreudvikling af samarbejde med ungdomsuddannelserne i samarbejde med arbejdet ligger i regi af KLC i samarbejde med UU og ungdomsuddannelserne.

Implementering og opfølgning

Der arbejdes allerede med flere af indsatserne, og implementeringen vil blive understøttet af de yderligere ressourcer, der tilføres fra 1. januar 2018.

Forvaltningsmæssigt følges der op på indsatserne i efterårets drøftelser i forbindelse med kvalitetsrapporten og den dialogbaserede aftale. Åben skole er endvidere et tema i årets kvalitetsrapporter, så det er et tema, der også vil blive temasat på såvel skoleledermøder som i ledelsesnetværkene.

Desuden forslås det, at det politiske udvalg laver dialogmøde med ledelse og bestyrelse lokalt på skolerne, hvor der også indgår en opfølgning på, hvor skolen er i arbejdet med indsatserne.

6. Ledelse

Viden

KL, Finansministeriet, Undervisningsministeriet, Uddannelses- og forskningsministeriet, Børne- og Kulturchefforeningen, Skolelederforeningen og BUPL's lederforening har i april 2017 udgivet en rapport, der beskriver de fremtidige kompetencebehov for skoleledere. Behovene er inddelt i fem kompetencefelter

Organisation, forandring og personlige ledelseskompetencer	Lederne skal kunne analysere, udvikle og forandre egne organisation og kunne håndtere en lang række forskellige ledelsesredskaber vedrørende forandringsledelse, kommunikation, visionsudvikling, organisationskultur mv. Lederne skal samtidig kunne udøve en motiveret og engagerende personaleledelse.
Faglig og pædagogisk ledelse	Forstås som evnen til via personaleledelse at udvikle et fælles og forpligtende fagligt miljø og en lærende organisation. Skolelederen skal kunne igangsætte og understøtte udviklingsprocesser, hvor man styrker der forpligtende faglige fællesskab på bekostning af en mere faglig, autonom arbejdskultur. Skolelederen skal endvidere fokusere på de arbejdsmetoder, der skaber gode resultater i forholdt til elevernes læring og trivsel.
Overblik over og viden om metoder til elevers læring og trivsel	Lederne bør have et skolefagligt overblik og en viden om faglige pædagogisk/didaktiske metoder, som sætter dem i stand til at bevæge skole i den ønskede retning.
Anvendelse af ledelsesrummet	Skolelederne har med lærernes nye arbejdstidsregler fået et større ledelsesrum. Ledelsesrummet skal anvendes, så ressourcerne prioriteres bedst muligt med fokus på kerneopgaven.

Ledelsesmæssige forvaltningskompetencer	Især nyudnævnte ledere er ikke klædt godt nok på i forhold til de forvaltningsmæssige rammebetingelser for jobbet. Bl.a. i forhold til juridiske og økonomiske temaer med betydning for ledelsesopgaverne, herunder økonomistyring samt samarbejdet med kommunalbestyrelsen og skolebestyrelsen.
---	--

Der er i de seneste år udarbejdet flere rapporter, som fokuserer på viden om god skoleledelse. SFI har samlet eksisterende dansk og international forskning i effekterne af skoleledelse. Det konkluderes overordnet, at skolelederne gør en forskel for elevernes læring. Forskning viser, at effekten af skoleledelse kan forklare omkring 5 pct. af karakterforskelle mellem skoler. SFI konkluderer på baggrund af forskningen, at eleverne lærer mere i skoler, hvor skolelederen er karakteriseret ved at mestre tre kompetencer

- Har visioner og høje forventninger
- Stimulerer en stærk faglig lærerkultur og professionelle læringsfællesskaber
- Fungerer som en proaktiv og innovativ ledertype blandt lærerne

EVA peger endvidere på følgende elementer i god skoleledelse

- Facilitere læreprocesser blandt skolens lærere og pædagoger og sætte en klar retning for skolen
- Udvikle og understøtte en professionel kultur på skolen og opbygge tillid i de personlige relationer mellem ledelse, lærere og pædagoger
- Skærme lærere og pædagoger og sikre fokus og at orientere sig mod at skabe forandring og udvikling i skolen
- Inddrage og anvende læreres og pædagogers erfaringer og at arbejde forskningsinformeret

Hvad har vi?

Der ligger et forvaltningskrav til skoleledelserne om formel lederuddannelse, derfor har vi veluddannede skoleledelser, der stort set alle har en diplomuddannelse i ledelse eller er i gang med en.

Vi har et fælleskommunalt ledelsesudviklingsprojekt på tværs af alle skoler med deltagelse af alle ledelser – *Ledelse af læring og progression*. Det er et kompetenceudviklingsprojekt, der er organiseret i netværk, hvor læring og udvikling sker gennem en undersøgende tilgang til egen og andres praksis med fokus på ledelse tæt på.

I ressourcetildelingsmodellen er der særskilt tildeling til ledelse baseret på elevtal. Det betyder, at ledelsesteamene er forskellige i organisering og med forskellig opgavefordeling. Det påhviler således skolelederen at sikre, at de ledelsesmæssige opgaver på skolen varetages kompetent.

Hvad skal vi have?

Ledelsesnetværk – kvalitet i skoleledelse

Ledelse foregår i **team** og med et fokus på ledelse **af team**, da alle skoler er teambaserede. Fordelingen af ansvar og opgaver i ledelsesteamene skal drøftes og videreudvikles løbende både internt på skolen i ledelsesnetværkene og i dialog med forvaltningen. Skolelederen har endvidere en særlig rolle som leder af ledelsesteamet og den, der primært tegner skolens profil i eksterne sammenhænge med henblik på at

sikre, at den lokale folkeskole er forældrenes naturlige førstevalg. Skolelederen skal således være skolens ambassadør i lokalområdet og sikre samarbejdet med foreninger, kulturinstitutioner og virksomheder.

Skolelederne sikrer endvidere rum til ledelse tæt på kerneopgaven. Omfanget af mellemledere skal ses i sammenhæng med skolestørrelse og kompleksitet.

Som en del af den løbende udvikling af kvaliteten af skoleledelse foreslås det, at vi sætter fokus på udvikling af den del af netværkstækningen, der hedder *Fællesnetværket*. Det består af en repræsentant fra hver af de seks ledelsesnetværk og arbejder både som brobyggere mellem netværk og forvaltning og sikrer videndeling på tværs af netværkene. *Fællesnetværket* får en særlig rolle i forhold til i samarbejde med forvaltningen at sikre kvaliteten. Et af medlemmerne i *Fællesnetværket* skal repræsentere pædagogprofessionen.

Pædagogfaglig ledelse

Ledelse foregår i ledelsesteam, hvor det er vigtigt, at der er fokus på den pædagogfaglige ledelse, da pædagogprofessionen er en integreret del af skolehverdagen. Hvis den pædagogiske profession ikke indgår i ledelsesteamet, skal teamet sikre den nødvendige faglige indsigt gennem tæt samarbejde med en pædagogfaglig koordinator. Dette medfører, at SFO-lederfunktionen på sigt udfases og erstattes af en pædagogisk leder, der enten selv direkte har pædagogfaglig indsigt eller sikrer ledelsesteamets pædagogfaglige viden gennem ovennævnte koordinator.

Kompetenceudvikling i forhold til skoleledelse

Der er i Viborg Kommune centrale midler til kompetencegivende lederuddannelser fortrinsvis Diplom i Ledelse. Dette kommer også fremadrettet vores skoleledere til gode og kræver ikke særskilt økonomi. Den kompetenceudvikling af ledelser, der foregår gennem videreudvikling af læring i netværk, sker inden for den eksisterende ramme.

Byrådets beslutning

Arbejdet med ovenstående sker inden for den eksisterende økonomiske ramme. Det anbefales derfor

- At der afholdes et møde med BUPL, hvor det drøftes, hvorledes vi kan sikre pædagogfagligheden i ledelsesteamene på alle skoler både dem med mange og dem med få pædagoger ansat.
- At der arbejdes med en videreudvikling af Fællesnetværket, hvor den koordinerende og brobyggende rolle styrkes.

Implementering

Såvel kompetencegivende lederuddannelse som læring i netværk er i gang på skolerne. Dog skal vi fremadrettet arbejde på at sikre den pædagogfaglige ledelse i ledelsesteamene, så de matcher ledelsesopgaven på de enkelte skoler.

7. Specialområdet

Viden

Den lovgivningsmæssige kontekst

Lovgivningsmæssigt fastslås det at den specialpædagogiske bistand fortrinsvis skal gives som støtte i den almindelige klasse.

Interne analyser

Siden foråret 2016 har der kontinuerligt været arbejdet med specialområdet både i forhold til organisering, pædagogisk praksis, udbyttet af specialtilbud samt mulighederne for, at der i højere grad end i dag, kan etableres individuelt tilpassede tilbud til elever med særlige udfordringer, lokalt på de enkelte skoler, frem for placering i specialtilbud. De tidligere analyser kan findes her:

1. Forslag til fremtidig fordeling og organisering af specialområdet ([Børne- og Ungdomsudvalget den 26-04-2016 \(sag 4\)](#)).
2. Hvorfor udskiller nogle skoler flere børn end andre og hvad er udbyttet af specialtilbud? ([Børne- og Ungdomsudvalget den 30-08-2016 \(sag 2\)](#)).
3. 5 bud på hvordan der i højere grad end i dag kan etableres individuelt tilpassede tilbud til elever med særlige udfordringer, lokalt på de enkelte skoler, frem for placering i et specialtilbud (Børne- og Ungdomsudvalget den 20-06-2017 (bilag 3 i sagen)).

Hovedkonklusionen på de tre analyser har været, at en højere grad af inklusion ville kræve:

- et fælles grundlag for inklusion, herunder ”Uddannelse til flere...”, forstået som en fælles platform for det pædagogisk personale og de understøttende funktioner i PPL og Familieafdelingen, i forhold til viden om, hvordan man kan differentiere undervisningen og almengøre specialpædagogiske metoder, så der arbejdes med en differentieret tilgang til læring, frem for at enkelte børn undervises af særlige specialister
- forebyggelse og fokus på fællesskabet samt praksisnære tiltag
- en højere grad af udnyttelse af mulighederne for holddannelse, aldersintegreret undervisning, rullende skolestart etc.
- spor i strukturen for bevægelse fra specialtilbud til almenområdet
- fleksible løsninger for det enkelte barn
- et særligt fokus på i højere grad at lykkes med noget af det vi gør i forvejen, herunder arbejdet med den tværfaglige model og TOPI, understøttelse fra PPL og Familieafdelingen tæt på praksis, forældresamarbejde og fællesskabet omkring klassen samt en strategi for hvordan eksisterende viden fra specialområdet og de nuværende kompetencer hos det pædagogiske personale udvikles og udbredes i lærende fællesskaber, hvor personale og ledelser er nysgerrige og undersøgende i egen og andres praksis.
- en ny procedure for visitation/re-visitiation og en ny tildelingsmodel, hvor der skabes incitament til at give flere børn i 0. klasse en mulighed for et alment tilbud samt incitament til at den specialpædagogiske bistand fortrinsvis gives som støtte i den almindelige klasse
- stram styring af en fælles proces på hele 0-18 års området i forhold til en proces, hvor der arbejdes mod, at den specialpædagogiske bistand i højere grad gives som støtte i almenområdet

Inklusionseftersynets kortlægning og anbefalinger

Inklusionseftersynet består af en ekspertgruppe, der i 2015 blev nedsat af regeringen. Gruppen har haft til opgave at afdække proportioner i omstillingen til inklusion, identificere hovedproblemer og komme med anbefalinger til den praktiske implementering.

Ekspertgruppens anbefalinger handler især om følgende punkter

1. Arbejdet med inklusion kan ikke ske som et ”quick-fix” men kræver tid og vedholdenhed.
2. Fokus skal være på, at inklusion handler om en folkeskole med en bred elevsammensætning, hvor almenmiljøet understøtter elevernes forskellige behov.
3. Der er behov for større opmærksomhed på den enkelte elevs faglige udvikling og trivsel. Inkluderende miljøer og skolens fællesskaber er den måde, skolen skal arbejde på. Den faglige udvikling og trivslen er målet.
4. Fokus på faglighed og trivsel skal suppleres af fokus på elevernes sociale og personlige kompetencer.
5. Der skal mere fokus på prioriteringen af ressourcer og indsatser på alle niveauer. Det skal ikke være den enkelte lærer eller pædagog der i praksis skal gøre prioriteringen. Derfor skal der også ske løbende og systematisk opfølgning på ressourceforbruget.
6. Kommunerne skal i langt højere grad end nu fokusere på den tidlige indsats, for herigennem at forebygge eksklusion. Dette kræver bl.a. opmærksomhed om tidlig opsporing og forebyggelse samt ligeværdigt samarbejde mellem pædagoger og lærere.
7. Der skal være hurtig og kvalificeret adgang til viden og hjælp, når lærere og pædagoger har behov herfor. En almenkendt struktur og rollefordeling.
8. Den praksisnære kompetenceudvikling skal styrkes, så direkte sparring og supervision står centralt i arbejdet med at opbygge inkluderende læringsmiljøer.
9. Der er behov for at styrke forældreinddragelsen og –ansvaret. Alle forældre skal bidrage til det inkluderende læringsmiljø og bakke op om skolens fællesskab.

KL har i juni 2017 overtaget formandskabet for opfølgingsgruppen for inklusionseftersynet, og har meldt ud, at der vil blive sat nyt fokus på arbejdet med at skabe inkluderende læringsmiljøer for alle børn.

De interne analyser og inklusionseftersynets anbefalinger stemmer i høj grad overens. Nogle af tiltagene arbejder vi allerede med, men mange af anbefalingerne kræver, at vi i Viborg Kommune, på tværs af 0-18 årsområdet og på tværs af fagligheder sætter et fælles fokus på arbejdet med at skabe inkluderende læringsmiljøer.

Hvad har vi?

- Der er vedtaget en ny ressourcefordelingsmodel, hvor der fremadrettet i højere grad vil blive fokus på specialpædagogisk bistand i distriktsskolen, som i løbet af en 2 årig periode forventes at flytte ressourcer fra specialklasser til almenklasser.
- Der er iværksat en ny procedure for visitation, der skal medvirke til, at vi lykkes med bevægelsen mod, at flere børn forbliver som en del af et almentilbuddet.
- 3 specialklasserækker og et autismitilbud, der i højere grad skal understøtte bevægelsen tilbage til almenskolerne.
- Et struktureret tværfagligt samarbejde i form af ”Den tværfaglige model”, der pt. er under revision med henblik på at tilpasse rammerne for samarbejde til den nye virkelighed.
- Der er et stort fokus på tidlig opsporing og indsats og på at skabe en bevægelse mod i højere grad at have fokus på fællesskabets rolle, når det handler om at skabe faglig og social trivsel.

- Vi har et samlet PPL, hvor der er hurtig adgang til kvalificeret viden og hjælp, når de decentrale enheder har brug for det, både i forhold til arbejdet rettet mod det enkelte barn og i forhold til forebyggelse, fællesskaber og praksisnær kompetenceudvikling af den enkelte medarbejder.
- Vi har en familieafdeling, der hovedsageligt arbejder med at iværksætte foranstaltninger for udsatte børn og familier. Familieafdelingen arbejder i højere og højere grad, i form af bl.a. fremskudte socialrådgivere, forebyggende i vores institutioner.
- Der er i Viborg Kommune i høj grad fokus på den enkelte elevs faglige udvikling og trivsel, eksempelvis i forhold til det løbende arbejde med elevplaner og de 3 årlige trivselsmålinger etc.

Hvad skal vi have?

Både hos inklusionseftersynet og i de interne analyser peges der overordnet set på flere ting, der skal arbejdes med, hvis der i højere grad end i dag skal etableres tilbud til elever med særlige udfordringer lokalt på de enkelte skoler, frem for placering i et specialtilbud.

Der skal blandt andet arbejdes med:

1. **At skabe et fælles grundlag omkring arbejdet med specialpædagogisk bistand i hele Børn & Unge,** hvor almenmiljøet understøtter alle elevers forskellige behov.

Der er her tale om en ændring af mindset – hvor alle børn får det bedste skoleforløb i en almindelig folkeskole, hvor det pædagogiske personale er klædt på til en struktureret differentieret undervisning. Denne ændring gælder ikke kun skoleområdet, men den tværgående praksis. Det er derfor vigtigt, at det samlede Børn & Unge, tænkes ind i forhold til den ændring, der skal danne grundlag for at sætte fokus på brug af specialpædagogisk bistand som en del af den differentierede undervisning i folkeskolen. Et af midlerne til at opnå dette, er kompetenceudvikling i praksis for alle medarbejdere i Børn & Unge, og der vil i den forbindelse blive udarbejdet en samlet plan for kompetenceudvikling på tværs af Børn & Unge

Udover den kompetenceudvikling der allerede foregår og som nu sættes ind i en samlet plan, skal der skabes rum til, at det pædagogiske personale, med understøttelse fra PPL og familieafdelingen, kan få direkte sparring og supervision med henblik på iværksættelse af konkrete initiativer der understøtter den differentierede undervisning.

2. **Konkret udvikling af arbejdet med at almengøre de specialpædagogiske metoder og redskaber.** Målet er, at almenmiljøet i folkeskolen understøtter arbejdet med en bred elevsammensætning, hvor eleverne har forskellige behov. Dette skal ske i tæt samarbejde med PPL og Familieafdelingen. Ligesom de medarbejdere, der i dag er ansat i specialafdelinger vil være en resurse, der vil blive anvendt ude på de skoler, som inkluderer børn. For at skabe bedre betingelser for brugen af specialpædagogiske metoder i almenområdet og for at bringe både PPL's, Familieafdelingens og medarbejdere fra specialafdelingen kompetencer i spil i forhold til almenklassen, skal der skabes læringsrum, som understøtter alle børns læringsbaner.

Der skal systematisk arbejdes med holddeling, aldersintegreret undervisning, rullende skolestart og specialpædagogisk bistand i almenklassen.

Der er allerede i dag mange aktiviteter i gang. Men det der er brug for er en systematisering af tiltagene, og at få skabt en øget sammenhæng mellem det der sker i skolen og det der sker i familien og for eleverne. Denne systematisering vil ske i kraft af en fælles kompetenceudviklingsplan på tværs af Børn & Unge.

PPL har en central rolle i at understøtte denne proces, men der vil også i almenklasserne være behov for øgede personaleressourcer, eksempelvis i form af fleksible to-persons-ordninger, som understøtter både pædagogiske og faglige behov med henblik på at skabe den største effekt for alle børns læring og trivsel i almenklassen. Der bør derfor være mulighed for at arbejde med fleksible to-persons-ordninger i hele skoleforløbet.

3. Bevægelsen fra specialtilbud til almenområdet.

Vi har i dag ingen strukturelle spor fra specialtilbud mod almen. Med den nye tildelingsmodel er der skabt et økonomisk incitament, men det kræver at der arbejdes med bevægelsen for henholdsvis et skift fra specialtilbud til specialpædagogisk bistand i almenkolen og for specialpædagogisk bistand i specialtilbud med tilknytning til almenkolen. Enkelte skoler har arbejdet med at udvikle konkrete procedurer for re-visitation, hvor distriktsskolerne inddrages samt konkrete overgangsforløb for de elever der vil kunne profitere af at vende tilbage til en distriktsskole. Der skal arbejdes med at udbrede disse erfaringer.

Desuden oprettes der et nyt tilbud på ungdomsskolen, for de elever der i dag går i 10. klasse i specialklasserækkerne på Nordre, Finderuphøj og Egeskovskolen. Tilbuddet skal være målrettet en praktisk tilgang til læring og med fokus på at få eleverne klar til en ungdomsuddannelse eller i ordinært job.

Målet er, at alle unge får mulighed for at indgå i et socialt ungdomsfællesskab med tilknytning til et almentilbud og at alle unge får mulighed for, i trygge omgivelser, at forberede sig på at kunne håndtere de miljøskift, som man møder efter folkeskolen.

Konkret oprettes der ved skoleårets start 2018 et tilbud på ungdomsskolen for 10-15 elever, der ellers skulle have gået i 10. klasse i en af de tre specialklasserækker på Nordre, Søndre og Egeskov skoler.

"Fællesskaber for alle... kræver kompetenceudvikling af mange" og der peges derfor på, at der fremadrettet arbejdes med at specialpædagogiske tiltag kan tages i anvendelse for alle børn.

Byrådets beslutning

Der skal skabes rum til, at det pædagogiske personale, med understøttelse fra PPL og Familieafdelingen, kan få direkte sparring og supervision med henblik på iværksættelse af konkrete initiativer, der understøtter differentieret undervisning med henblik på øget inkluderende praksis.

- Beløbet afsættes i en central pulje, der indgår i en samlet kompetenceudviklingsplan for Børn & Unge. Der afsættes 1,5 millioner kr. i 2018 og herefter 2 millioner kr. årligt

Der afsættes 3,6 millioner kr. til mellemtrinnet, til en fleksibel 2-personersordning/holddannelse på **melletrin**. Ressourcen anvendes til:

- Styrkelse af de indsatser, der fagligt og tværfagligt defineres gennem arbejdet med TOPI og den tværfaglige model, for elever med brug for en særlig indsats fagligt eller socialt og med henblik på videreudvikling af inkluderende praksis. Dette sker i et samarbejde mellem lærere og pædagoger og med inddragelse af de ressourcer og den ekspertise, som PPL og øvrige afdelinger i Familie og

Rådgivning repræsenterer.

- Øget fokus på anvendelse af holddeling og specialpædagogisk bistand i almenklassen, som led i arbejdet med differentiering af undervisningen, så den tilpasses børnenes behov.
- Beløbet fordeles efter elevtal pt. svarende til ca. 1.200 kr./elev

Der afsættes 200.000 kr., som efter en konkret vurdering udmøntes med henblik på iværksættelse af overgangsforløb fra specialtilbud til distriktsskole, hvor personale fra henholdsvis almen klasse og specialtilbuddet følger barnet fra specialtilbud til almenklasse.

Der oprettes, inden for rammen, et specialtilbud på Ungdomsskolen kaldet ”10. klasse – erhverv”, for de 10. klasseelever, der i dag går i 10. klasse i specialklasserækkerne på Nordre, Egeskov og Finderuphøj skoler. Der vil for eleverne i tilbuddet være en tæt tilknytning til ungdomsskolens øvrige tilbud, både i forhold til undervisning og praktik.

Der udarbejdes, inden for rammen, reviderede procedurer for visitation og re-visitiation.

Implementering

I forbindelse med indførelsen af en ny ressourcetildelingsmodel, hvor midler fordeles efter socioøkonomiske faktorer og hvor skolerne skal betale 135.000 kr. for alle elever i skoledistriktet, der sendes i et specialtilbud, er det nødvendigt at iværksætte en overordnet strategi for at gøre almenskolerne parat til at løfte opgaven med højere grad af specialpædagogisk bistand i almenklasserne. For de skoler, der henviser flere elever end deres socioøkonomiske indeks tilsiger, vil der allerede fra dette skoleår skulle arbejdes målrettet mod, at flere børn bliver en del af fællesskabet i almenskolen. Nogle af tiltagene vil altså allerede skulle iværksættes efter sommerferien 2017.

Det markante fokus, der med udspillet og den nye ressourcetildelingsmodel er blevet sat, i forhold til at flere børn bliver en del af fællesskabet på en distriktsskole, kræver jf. inklusionseftersynets anbefalinger, tid og vedholdenhed.

Hvis det skal lykkes kræver det en langsigtet plan, der rækker mindst 5 år ud i fremtiden og som tænkes sammen med arbejdet med *Fælles grundlag for børn læring, Tidlig Opsporing og Indsats* og *Den tværfaglige model* samt en samlet plan for kompetenceudvikling på tværs af Børn & Unge.